

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 31.10.2007
KOM(2007) 666 endelig

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN

Forøgelse af produktivitetsvæksten: hovedkonklusionerne i 2007-rapporten om Europas konkurrenceevne

{SEK(2007)1444}

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN

Forøgelse af produktivitetsvæksten: hovedkonklusionerne i 2007-rapporten om Europas konkurrenceevne

1. INDLEDNING

I denne meddelelse fremlægges de vigtigste resultater og konklusioner fra 2007-rapporten om den europæiske konkurrenceevne¹. Fokus er på produktivitet, som er den vigtigste drivkraft bag konkurrenceevne og velfærd på lang sigt.

Rapporten om konkurrenceevnen blev i 2006 justeret, så den bidrager til en velfunderet analyse af Lissabon-strategiens mikroøkonomiske element, og mere specifikke aspekter vedrørende den europæiske industris konkurrenceevne fortsat undersøges.

Efter en gennemgang af den seneste udvikling inden for vækst, produktivitet og beskæftigelse i både EU som helhed og i de vigtigste økonomiske sektorer behandler rapporten i år mikroøkonomiske reformer under dagsordenen for vækst og beskæftigelse med udgangspunkt i, hvorvidt disse reformer kan øge produktiviteten, og der fokuseres navnlig på kvalifikationer som en faktor, der er afgørende for konkurrenceevnen. I rapporten vurderes de forskellige europæiske erhvervsgrænes relative styrker og svagheder, og der afsluttes med en langsigtet prognose for den europæiske fremstillingsvirksomhed for at sætte nye tendenser og udfordringer i perspektiv og undersøge om de eksisterende politikker tager højde for disse nye tendenser og udfordringer. Analysen i denne rapport understøttes af forbedret adgang til data – længere tidsrækker og offentliggørelsen af de første KLEMS-datasæt for EU² – som giver mulighed for at drage nye konklusioner.

2. DEN OVERORDNEDE KONKURRENCEEVNE

En omfattende forbedring af den europæiske økonomi

Det økonomiske opsving i Europa er stærkere end forventet sidste år: EU's reale bruttonationalprodukt (BNP) steg med 3,0 % i 2006 – den største vækst siden 2000. Denne forbedring blev støttet af en kraftig vækst i både produktiviteten og beskæftigelsen. Forøgelsen af produktivitetsvæksten understøttes af større vækst i totalfaktorproduktiviteten (se boksen nedenfor).

Forbedringen er omfattende: næsten alle de nye medlemsstater og medlemsstater med et relativt lav BNP pr. indbygger og relativt lave produktivetsniveauer har halet ind på de andre med hensyn til økonomisk vækst og produktivitetsvækst. Dette kan konstateres i alle de

---

¹ Arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene SEK(2007), European Competitiveness Report 2007.

² EU's databaseforskningsprojekt vedrørende opgørelser over vækst og produktivitet – KLEMS – har til formål at skabe en database over målinger af økonomisk vækst, produktivitet, jobskabelse, kapitaldannelse og teknologiske ændringer for hver enkelt branche og for alle EU's medlemsstater fra og med 1970.

forskellige sektorer i økonomien. Servicesektorerne har navnlig spillet en betydningsfuld rolle for væksten i BNP, hvilket også skyldes disses store betydning for den samlede økonomi. Alle sektorerne inden for fremstillingsvirksomhed, bortset fra tobakssektoren, voksede markant hurtigere i 2006 end i de foregående fem år og bidrog således til forøgelsen af den samlede vækst i EU.

Produktivitetsforskellene mellem EU og USA begynder at blive mindre ...

Data vedrørende udviklingen i den europæiske økonomi set i forhold til den amerikanske, som betragtes som benchmark for fremragende produktivitetresultater, bekræfter, at efterslæbet i arbejdsproduktiviteten i forhold til USA blev mindre i 2006, efter at den konstant var blevet større det seneste årti. Dette er bemærkelsesværdigt, ikke mindst fordi nyere data, som dog kun vedrører fremstillingsvirksomhed³, bekræfter, at denne udvikling fortsatte i første halvdel af 2007.

Ved vurderingen af denne opmuntrende udvikling bør man dog ikke glemme, at arbejdsproduktiviteten i USA stadig er ca. 39 % højere end i EU udtrykt som BNP pr. ansat og 26 % højere (2005) udtrykt som BNP pr. arbejdstime. Analyser viser, at dette for det første skyldes forskelle i totalfaktorproduktiviteten (se boksen nedenfor) og for det andet forskelle i den menneskelige kapital⁴. Ydermere kan en stor del af den reducerede forskel tilsyneladende tilskrives konjunkturerne, herunder en afdæmpning i den amerikanske produktivitetsvækst i 2006.

Data for de enkelte sektorer giver mulighed for at drage yderligere konklusioner på grundlag af sammenligningen af produktivitetudviklingen mellem EU og USA. De bekræfter f.eks., at den mere beskedne vækst i arbejdsproduktiviteten i EU's økonomi i det seneste årti hovedsageligt skyldes ringere samlede resultater for de enkelte sektorer i EU og ikke økonomiens sektorsammensætning (industriens sammensætning), som rent faktisk er lidt gunstigere i EU. Forskellene mellem EU og USA med hensyn til vækst afspejler navnlig dårlige resultater i servicesektoren i EU, navnlig inden for detailhandel, distribution samt finansielle tjenesteydelser og serviceydelser til virksomhederne.

Boks: Totalfaktorproduktivitets betydning

Totalfaktorproduktiviteten er den vigtigste årsag til produktivitetforskellen mellem EU og USA. Der er tale om den del af produktivitetsvæksten, der skabes af u håndgribelige faktorer som f.eks. tekniske fremskridt eller organisatorisk innovation frem for bedre udnyttelse af input som f.eks. kapital. Dette betyder, at totalfaktorproduktiviteten er den mest bedste målestok for en økonomis effektivitet.

På sektorplan tyder en analyse af det strukturelle forhold mellem de forskellige resultatindikatorer på, at væksten i totalfaktorproduktiviteten er den vigtigste drivkraft bag den enkelte sektors præstationer, uanset om denne udtrykkes som vækst i merværdien, arbejdsproduktiviteten, den internationale handel, de direkte udenlandske investeringer eller

³ Fremstillingsvirksomhed og økonomien som sådan viser meget ensartede og tidsmæssigt sammenfaldende mønstre for produktivitetsvæksten, om end produktivitetsvæksten for fremstillingsvirksomhed generelt er større.

⁴ EU anvender dog mere kapital pr. arbejdstager, hvilket mindsker efterslæbet i arbejdsproduktiviteten i forhold til USA.

beskæftigelsen.

Politikker, der er udformet med henblik på at fremme teknologisk udvikling, innovation og øgede investeringer i FoU, anvendelse af ikt, konkurrence og reform af produktmarkederne, er blandt de mest relevante for vækst i totalfaktorproduktiviteten. Sådanne politikker er centrale for Lissabon-strategiens mikroøkonomiske søjle, hvilket viser, at den igangværende reformproces kan yde et væsentligt bidrag til at øge væksten i totalfaktorproduktiviteten og den økonomiske vækst.

... med visse tegn på, at også andre faktorer end de gunstige konjunkturer bidrager

Mens der var strukturelle grunde til, at forskellene mellem EU og USA med hensyn til produktivitet blev større i det seneste årti, er det stadig for tidligt at sige, om den indsnævring af forskellene, der er indtrådt for nylig, skyldes udviklingen i konjunkturerne eller er de første tegn på et nyt mønster.

De analyser, som Kommissionens tjenestegrene⁵ har foretaget, tyder på, at mens opsvinget hovedsageligt kan tilskrives konjunkturerne, er det også muligt, at der findes en strukturel komponent, som har sammenhæng med de strukturelle reformer, som medlemsstaterne har gennemført, navnlig på arbejdsmarkedet. Produktivetsforbedringer i forskellige brancher som f.eks. netværksindustrier og forbedringen af arbejdsstyrkens kvalifikationsniveau kan også støtte dette synspunkt. En sådan strukturmæssig forbedring af produktiviteten kan forventes at blive synlig i fremtiden, når virkningerne af de seneste reformer – navnlig de reformer, der er blevet skabt på grundlag af den fornyede Lissabon-strategi – begynder at slå kraftigere igennem.

3. FAKTORER AF BETYDNING FOR KONKURRENCEEVNEN

Produktivitet og Lissabon-dagsordenens mikroøkonomiske søjle

Forbedring af det langsigtede økonomiske vækstpotentiale gennem en forøgelse af produktivetsvæksten er en af de grundlæggende målsætninger under den fornyede Lissabon-strategi og en betydningsfuld reaktion på udfordringerne forbundet med globalisering, befolkningens aldring, de hastige teknologiske fremskridt og behovet for bekæmpelse af klimaændringer. Lissabon-strategiens søjle vedrørende den mikroøkonomiske politik dækker mange af de politikområder, som er de mest relevante for forbedring af produktiviteten, som f.eks.:

- Øgede investeringer i FoU kan øge produktivetsvæksten betydeligt, navnlig hvis de tre elementer, som videnssamfundet skal bygge på (FoU, innovation og uddannelse), integreres effektivt, herunder også for så vidt angår udbuddet af videnskabsfolk.
- Investering i ikt giver et stort afkast, hvad angår produktivetsforbedringer, når investeringen ledsages af passende organisatoriske ændringer og investeringer i kvalifikationer.

---

⁵ Jf. 2007-udgaven af oversigten over økonomien i EU og den relaterede meddelelse "Moving Europe's productivity frontier", endnu ikke offentliggjort.

- Øget konkurrence på åbne markeder med effektive regler og bestemmelser har tendens til at have positive virkninger for produktiviteten og beskæftigelsen gennem forbedring af den allokative (statiske) effektivitet, den produktive effektivitet (arbejdets tilrettelæggelse) og den dynamiske effektivitet (innovative produkter og processer). Konkurrencens virkninger for innovation er dog mere usikker, da de afhænger af markedsstrukturene og af, hvor tæt markedsdeltagerne er på den teknologiske grænse. Konkurrence er af særlig stor betydning for lande og brancher, som er tæt på den teknologiske grænse, da den gør det muligt for dem at bevare deres forspring.
- Fremme af iværksætterkultur gennem lettelse af virksomhedernes opstarts- og vækstfase og forbedring af SMV'ernes muligheder for at udnytte det indre markeds muligheder gør det muligt at forvandle nye ideer til produkter og tjenesteydelser med en merværdi, som kan sælges på det internationale marked og give betydelige positive virkninger for produktiviteten.
- Der kan også opnås betydelige stigninger i produktionen og forbruget gennem reduktion af overflødige omkostninger ved regulering som f.eks. overdrevent store administrative byrder, hvorved der frigøres ressourcer til mere produktive formål. Navnlig SMV'er, for hvilke generalomkostninger af denne type repræsenterer en stor andel af de samlede omkostninger, vil mærke fordelene.
- En reduktion af de hindringer, der skyldes selskabsbeskatning og dermed forbundne omkostninger, og fremme af omstruktureringen af koncerner virker befordrende for det indre markeds effektivitet. Vedtagelse af et fælles konsolideret selskabsskattegrundlag vil også have positive virkninger for EU's BNP.

Øgede krav om tilpasning nødvendiggør mekanismer, der gør det lettere at skifte job. På det mere overordnede plan spiller EU's samhørighedspolitik en betydningsfuld rolle i denne sammenhæng ved at bidrage til effektivisering af det indre marked og at fremme forbedringer af produktiviteten og konkurrenceevnen i de lande og regioner, hvor udviklingen halter bagefter eller er påvirket af industriel omstrukturering.

En vurdering af medlemsstaternes seneste reformer af produkt- og tjenesteydelsesmarkederne samt deres indsats for at forbedre lovgivningen og politikken vedrørende SMV'er viser, at der generelt set er blevet gjort store fremskridt med reformer på disse områder, om end der stadig er meget at gøre. Disse fremskridt afspejles endnu ikke fuldt ud i dataene vedrørende økonomiske resultater.

Koordinering

Styringen af nationale reformpolitikker i EU udgør et betydningsfuldt element i strategien for vækst og beskæftigelse. Der er mange årsager til, at koordinering af medlemsstaternes økonomiske reformer kan give yderligere fordele. Landene kan lære af hinanden, men kan også gennem en fælles indsats og koordinering stimulere gennemførelsen af reformer og overvindelsen af national modstand mod reformer. Det vigtigste er dog, at en koordineret gennemførelse kan skabe fordele, som det enkelte land ikke kan opnå ved at gennemføre reformer på egen hånd.

Den empiriske analyse af den internationale afsmitning fra nationale reformer, som er beskrevet i rapporten, bekræfter, at koordinerede tiltag i mange tilfælde skaber fordele, som er langt større end dem, som medlemsstaterne kan opnå ved individuelle tiltag. F.eks. ville ca.

halvdelen af den potentielle stigning i BNP, som medlemsstaterne kan opnå, hvis de opfylder deres mål for FoU-intensitet, være et resultat af grænseoverskridende videnoverførsel.

Komplementaritet mellem politikkerne vil give yderligere fordele. Forbedring af kvalifikationerne og FoU øger eksempelvis reallønnen, hvilket til gengæld vil øge erhvervsfrekvensen. En reduktion af de administrative byrder i form af færre afgifter giver store synergieffekter for beskæftigelsesmålsætningen, idet der således kan bidrages til en mindskelse af ligevægtsledigheden.

Handelsliberalisering og produktivitet følges ad

Øget handelsliberalisering (handelsmængder set i forhold til BNP) og øgede udenlandske direkte investeringer er et udtryk for den fremadskridende globalisering. Mens de nye vækstøkonomier har vundet andele på verdensmarkedet, har EU-27 i stort omfang haft held til at bevare sin position. Mellem 1996 og 2005 faldt EU-27's andel af verdens samlede eksport fra 23,3 til 22,0 %, mens USA's faldt fra 19,1 til 15,2 %, og Japans faldt fra 13,7 til 10,5 %⁶.⁷

EU's handelsresultater inden for tjenesteydelser var opmuntrende: EU-15⁸ mere end fordoblede sin vækst i eksporten af tjenesteydelser mellem 1996 og 2005, hvorimod importen ikke steg så kraftigt. Som følge heraf blev EU-15's overskud på handelsbalancen for tjenesteydelser næsten firedoblet. I samme periode blev USA's overskud på handelsbalancen for tjenesteydelser reduceret med 26 % til 50 mia. EUR (EU-25's overskud på balancen var i 2005 på 56,9 mia. EUR). I modsætning hertil havde Japan et underskud på handelen med tjenesteydelser på 30 mia. EUR i 2003.

Alt for ofte forbindes globaliseringen med jobtab i de brancher, som bliver tabere. De deraf følgende sociale omkostninger og ængstelsen er reel og kræver en passende politisk reaktion. Dette bør dog ikke føre til, at man overser de meget positive virkninger, som liberalisering og integration på verdensmarkedet har for et lands økonomiske resultater. I rapporten vises det positive forhold mellem den samlede produktivitet og globalisering, idet handelsliberalisering bruges som en målestok, og der gives et resumé af resultaterne af de empiriske undersøgelser vedrørende forholdet mellem produktivitet og globalisering.

Årsagssammenhænge er ikke altid åbenlyse. En mere intensiv konkurrence på importområdet fremmer produktivitet, hvilket medfører forbedret konkurrenceevne og større eksport. Dette giver til gengæld yderligere effektivitetsforbedringer. Det empiriske arbejde i rapporten understreger forholdets styrke. Dette viser styrken af de mekanismer, der er tale om: specialisering, stordriftsfordele, eliminering af mindre effektive virksomheder og en bedre evne til at integrere teknologiske fremskridt og nye ideer, der er blevet udviklet i resten af verden. Disse faktorer tyder samlet set på, at handelsliberalisering kan bidrage betydeligt til en forøgelse af produktivitetsvæksten. F.eks. viser en empirisk analyse, at en stigning på 1 % i handelsliberaliseringen, målt som forholdet mellem import og merværdi, i gennemsnit medfører en stigning på 0,6 % i arbejdsproduktiviteten det følgende år. Disse resultater tyder

---

⁶ Handel inden for Fællesskabet ikke medregnet. "Verden" betyder i denne sammenhæng en bestemt række lande, som står for 86 % af verdens samlede eksport (for at sikre sammenlignelighed over længere tid benyttes en bestemt række landes indberetninger som beregningsgrundlag).

⁷ Isoleret set risikerer man, at overfortolke disse resultater, dvs. tab af markedsandele på eksportmarkedet kan medføre, at det konkluderes, at konkurrenceevnen er blevet forringet, når der i virkeligheden kan være tale om andre faktorer (som f.eks. større vækst eller forbrug).

⁸ Der findes ikke data vedrørende handelen med tjenesteydelser for EU-27 og EU-25, som går tilbage til 1996.

på, at både øget handel inden for EU som følge af forbedringer af det indre marked og ambitiøse eksterne politikker – som f.eks. vedtagelse af Doha-dagsordenen for udvikling, den nye generation af bilaterale frihandelsaftaler, fornyet afbalancering af handelsforholdet mellem EU og Kina, fjernelse af hindringerne for EU's eksport og en forbedret strategi for markedsadgang – har potentiale til at yde et betydeligt bidrag til produktivitetsvæksten i EU. Det bør dog understreges, at det kun er de økonomier, som uden problemer kan omfordele produktionsfaktorer mellem virksomheder og fra kriseramte industrier til vækstindustrier, som kan opnå alle fordelene ved liberalisering. Disse er også altafgørende forudsætninger for vellykket forvaltning af den vanskelige tilpasning, som vil være nødvendig i specifikke sektorer og regioner, som er af afgørende betydning for offentlighedens accept af globalisering. Ydermere er beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder på internationalt plan af afgørende betydning for udnyttelse af de fordele, der er forbundet med liberalisering.

Ajourføring af kvalifikationer som konkurrenceparameter

Kvalifikationer bidrager direkte til international konkurrenceevne og produktivitet, da en mere veluddannet arbejdsstyrke forbedrer arbejdskraftens effektivitet og øger virksomhedernes evne til at indføre nye teknologier og ideer uden problemer. Empiriske undersøgelser viser f.eks., at produktiviteten øges med 8-10 % på lang sigt, hvis den gennemsnitlige skolegang forlænges med et år⁹. I alle brancher, selv brancher med et lavt uddannelsesniveau, ajourføres kvalifikationerne. Empiriske analyser viser, at sektorer med en stor andel af mellem- eller højt kvalificerede arbejdstagere har en større produktivitetsvækst, mens en stor andel af lavt kvalificerede arbejdstagere i en branche påvirker produktivitetsvæksten i negativ retning. Ydermere er kvalifikationer af betydning for, hvor hurtigt virksomhederne nærmer sig den teknologiske grænse. Som det kan forventes, sker dette hurtigere i industrier med mange højt kvalificerede arbejdstagere. Sluttelig fremmer en højere andel af mellem- og højtuddannede arbejdstagere vækst i eksporten.

For så vidt angår de enkelte brancher, viser analysen, at ajourføring af kvalifikationerne inden for de enkelte brancher bidrager mere til øget efterspørgsel efter højtuddannede arbejdstagere end arbejdstagernes skift mellem sektorer eller brancher. Ikke desto mindre øges beskæftigelsen i brancher med en stor andel af mellem- og højtuddannede arbejdstagere på bekostning af beskæftigelsen i brancher med en stor andel af lavtuddannede arbejdstagere, og denne udvikling kan konstateres i alle grupper af EU-lande.

På denne baggrund kan den manglende overensstemmelse mellem arbejdstagernes kvalifikationer, og de kvalifikationer, der efterspørges på arbejdsmarkedet, først og fremmest ses som et problem vedrørende tilpasning, der skyldes en stigning i efterspørgslen efter (eller et fald i udbuddet af) bestemte kvalifikationer. I en sådan situation kunne myndighedernes rolle være at lette overgangsprocessen, mens der kun synes at være begrænsede muligheder for stærke sektorspecifikke politikker. For det andet bør politikkerne fokusere på foranstaltninger, som bevirker, at der i økonomien opnås en bedre blanding af kvalifikationer, hvis den manglende overensstemmelse mellem arbejdstagernes kvalifikationer, og de kvalifikationer, der efterspørges på arbejdsmarkedet, har historiske årsager. Behandling af problemerne vedrørende den manglende overensstemmelse mellem arbejdstagernes kvalifikationer, og de kvalifikationer, der efterspørges på arbejdsmarkedet, er dog ikke kun myndighedernes ansvar. Det er nødvendigt, at mange flere europæiske virksomheder

---

⁹ Canton, E. (2007), Social returns to education: Macro-evidence, De Economist (offentliggøres i december 2007).

behandler problemerne vedrørende den manglende overensstemmelse mellem arbejdstagernes kvalifikationer, og de kvalifikationer, der efterspørges på arbejdsmarkedet, inden for rammerne af deres virksomhedsstrategi.

Den indsats, der gøres inden for rammerne af strategien for vækst og beskæftigelse for at fremme akkumulering af menneskelig kapital, f.eks. i form af mindskelse af antallet af unge, der forlader skolen for tidligt, og fremme af interessen for at tage en uddannelse inden for matematik, naturvidenskab og teknologi, bør kunne bidrage til at imødekomme den stigende efterspørgsel efter kvalifikationer, der skyldes kvalifikationskrævende teknologiske omstillinger. En højere beskæftigelsesgrad, navnlig blandt kvinder, vil også bidrage til at skabe bedre overensstemmelse mellem arbejdstagernes kvalifikationer, og de kvalifikationer, der efterspørges på arbejdsmarkedet. Mens uddannelsespolitikker navnlig er medlemsstaternes ansvar, vil der i forbindelse med uddannelsen af eliteforskere i EU kunne drages fordel af EU-dækkende initiativer som f.eks. udviklingen af Det Europæiske Teknologiske Institut og øget mobilitet blandt forskerne.

4. DEN EUROPÆISKE INDUSTRIKONKURRENCEEVNE

Status

Overordnet set er den europæiske industri, som i høj grad er præget af SMV'er, meget konkurrencedygtig. Dette dækker dog over meget store forskelle mellem de enkelte brancher, de forskellige lande og de forskellige sektorer. I perioden efter 1995 har EU haft dårlige resultater, hvad angår vækst i merværdi, arbejdsproduktivitet og totalfaktorproduktiviteten, mens EU's industri synes at være ret sund, hvad angår handelsresultater. Der har været en kraftig stigning i direkte udenlandske investeringer i begge retninger, idet de direkte investeringer i lande uden for EU er steget mere end de direkte udenlandske investeringer i EU-lande.

Ved vurderingen af de enkelte sektors relative styrke og svaghed viser det sig, at minedrift og, blandt fremstillingsindustriene, produktion af læder og fodtøj, beklædning, tekstil, nukleart brændsel og tobak viser det største fald inden for både beskæftigelse og merværdi. Modsat kan man se, at bortset fra skibsfart har alle de brancher, som har den største merværditilvækst i EU - kommunikationsudstyr, kontormaskiner og computere samt tjenesteydelser inden for telekommunikation og computerudstyr - tilknytning til nye informations- og kommunikationsteknologier.

Sammenlignet med USA kan de største forskelle med hensyn til sektorernes resultater findes inden for fremstilling af kontormaskiner og computere, engros- og detailsalg, lufttransport og finansielle tjenesteydelser. De tre sidstnævnte servicesektorer synes alle at være ret følsomme over for stordriftsfordele og kan sandsynligvis drage fordel af de større integrerede markeder i USA. Modsat findes der i EU lommer med højere vækst inden for udvalgte områder med produktion af højteknologiske produkter, herunder navnlig medicinal- og netværksindustrien.

Et større indhold af tjenesteydelser i den europæiske fremstillingsindustri

På lang sigt¹⁰ er der tegn på, at Europa, som stadig er blandt de rigeste regioner bedømt på grundlag af BNP pr. indbygger, vil blive overhalet af nogle af de nye vækstøkonomier, hvad angår økonomiens samlede størrelse. Dette skyldes både demografiske faktorer og den relativt store vækst i produktiviteten i forbindelse med, at de nye vækstøkonomier haler ind på EU. Efter al sandsynlighed vil Asien senest i 2050 være det mest betydningsfulde marked og vækstcenter.

Analysen viser, at i løbet af de næste årtier vil fremstillingsvirksomhed fortsat spille en stor rolle for EU's økonomi og bidrage direkte til velfærd og produktivitetsvækst samt skabe en betydelig efterspørgsel efter forskning og avancerede tjenesteydelser, hvilket vil have en afsmittende virkning på resten af økonomien¹¹. Samtidigt forventes det, at der vil være færre, der er ansat direkte inden for fremstillingsvirksomhed i snæver betydning, end i dag, og at fremstillingsvirksomhed vil tegne sig for en relativt mindre del af økonomien som helhed.

Tendenserne inden for beskæftigelse og fremstillingsindustriens relative størrelse må ikke forveksles med stagnation eller fald. De afspejler i et vist omfang virkningerne af forskellene med hensyn til produktivitetsvækst. Derudover er disse tendenser af statistisk karakter, dvs. at fragmenteringen af værdikæden medfører, at aktiviteter, som tidligere blev klassificeret som fremstillingsvirksomhed, overgår til servicesektoren. Fremstillingsindustrien og den dermed forbundne servicesektor vil forblive et centralt element i EU's økonomi i det 21. århundrede, ikke kun på grund af dens økonomiske betydning, men også fordi den er en integreret del af en moderne økonomis innovationssystem.

Analysen tyder på, at de mest succesrige blandt disse virksomheder vil spille en ledende rolle inden for verdensomspændende værdinetværk og levere tjenesteydelser inden for planlægning, markedsføring og FoU samt integrere komponenter fra eksterne kilder. Indholdet af tjenesteydelser inden for fremstillingsvirksomhed og i hele den pakke, der sælges sammen med det endelige produkt, vil således med stor sandsynlighed blive endnu større. Dette skaber nye indtægtsmuligheder og værdifulde langvarige forbindelser med kunderne; mulighederne for udlicitering forøges dog også. Den nuværende statistiske klassificering af aktiviteter i henholdsvis fremstillingsvirksomhed og tjenesteydelser vil således blive mindre og mindre relevant, og der vil blive behov for nye former for analyse af virksomhederne og markedsudviklingen.

Det står endnu ikke klart, i hvilket omfang det potentiale, som nye teknologier (elektromekaniske mikrosystemer, avancerede materialer samt bio- og nanoteknologier) synes at have, kan udnyttes, men det skal dog understreges, at de har et betydeligt potentiale og kunne yde et stort bidrag til produktivitetsvæksten og innovationen i de kommende årtier. Det er dog sandsynligt, at forvaltning af viden bliver af større betydning, og fremtidens vellykkede forretningsmodeller vil være dem, der opnår de bedste resultater på dette område. Intellektuel kapital og uhåndgribelige faktorer vil sandsynligvis blive mere og mere betydningsfulde. Dette vil sandsynligvis medføre mere komplekse organisatoriske tilgange med en høj grad af (netværks)samarbejde med leverandører, kunder og konkurrenter samt en øget brug af eksterne videnskilder som f.eks. forskningsinstitutioner og universiteter.

---

¹⁰ Bedømt på grundlag af en gennemgang af litteraturen om den fremtidige udvikling, hvor der især er blevet fokuseret på tre nyere EU-dækkende undersøgelser af den fremtidige udvikling i fremstillingsindustrien i Europa, FutMan, ManVis og Manufuture.

¹¹ Industrivarer til en værdi af en euro kræver et input til en værdi af mellem 22 (Nederlandene) og 36 cent (Tyskland) i form af markeds-mæssige tjenesteydelser (2000 input-output-data).

Denne udvikling vil øge fokus på kvalifikationer. Navnlig bløde kvalifikationer som gruppesamarbejde, læring, udveksling og kommunikation, levering af varer med tilhørende tjenesteydelser og evne til at tænke tværfagligt vil blive af afgørende betydning, navnlig for SMV'er, der ønsker at deltage i de globale netværk. Sådanne kvalifikationer kan også blive nødvendige for at betjene de lokale markeder.

Dynamisk specialisering, dvs. når konkurrencemæssige styrker ikke blot opretholdes, men har tendens til at blive større, tyder på, at Europa fortsat vil stå stærkt i mange mellem- og højteknologiske sektorer (kemikalier, herunder lægemidler, maskinindustri, biler, luft- og rumfart og firmware). Dette vil nødvendiggøre en stor indsats inden for FoU for fortsat at udvide den teknologiske grænse i disse brancher, således at de kan bevare deres konkurrencemæssige forspring. Produkter af høj kvalitet i traditionelle sektorer kan også blive centrale elementer præget af teknologisk innovation samt design og markedsføring som vigtige konkurrenceparametre.

Meget vil også afhænge af de europæiske virksomheders evne til at udnytte de muligheder, som udfordringer på verdensplan som f.eks. befolkningens aldring og klimaforandringer, giver. Da det er en nødvendighed, at Europa tager disse udfordringer op i en tidlig fase, er der en reel mulighed for at opnå en førende markedsposition inden for produktområder som sundhedspleje, komfortprodukter, fritid og underholdning samt miljøteknologier.

De horisontale politikker er af betydning for fremstillingsindustrien

Hvis man anvender en tilgang, som er mere kvantitativ og modelbaseret, er det muligt at evaluere virkningen af politikker, som har til formål at forbedre de overordnede rammebetingelser for konkurrenceevne, og deres relative betydning på lang sigt. Resultaterne af en sådan tilgang afhænger meget af de data og antagelser, der indgår i modellen; de giver dog nyttige indikationer på retningen og størrelsen af de resultater, som politiske ændringer medfører. Den centrale faktor for langsigtet vækst og produktivitet er graden af liberalisering i EU's økonomi og verdensøkonomien. Ikke desto mindre kan også strukturpolitiske reformer have betydelige virkninger.

De pågældende politikker vedrører ajourføring af kvalifikationer, bedre lovgivning og færre administrative byrder for virksomhederne, FoU og innovation, et mere konkurrencedygtigt indre marked samt miljøpolitikker i form af forbedret energieffektivitet. Deres individuelle virkning for BNP vil senest i 2025 ligge på mellem 0,5-0,6 % (kvalifikationer¹²) og 3,0-3,5 % (FoU). De øvrige strukturpolitikker vil ligge inden for dette spænd. Deres samlede virkning vil ligge på 8-9 %.

Blandt de pågældende politikker vil FoU og innovationspolitikker og styrkelse af det indre marked have den største og mest positive indvirkning på fremstillingsindustrien. Forbedring af de horisontale politikker vil bidrage til at bremse faldet i den europæiske fremstillingsindustri relative størrelse. De resultater, som man når frem til ved hjælp af modellen, bekræfter, at med et gunstigt eksternt miljø kan visse brancher under

---

¹² Den politik, der indgår i modellen, omfatter opnåelse af de mål, som i 2004 blev sat for 2010 (højst 10 %, der forlader skolen for tidligt, mindst 85 % af de 22-årige skal have en uddannelse på gymnasialt niveau, en reduktion på 20 % af antallet af 15-årige med dårlige læsekundskaber, mindst 12,5 % af befolkningen skal deltage i livslang læring og en stigning på 15 % i antallet af personer med en uddannelse inden for videnskab og teknologi). De økonomiske virkninger vil kun langsomt komme til udtryk, efterhånden som bedre uddannede årgange indgår i arbejdsstyrken.

fremstillingsindustrien som f.eks. kemikalier, gummi og plastik, kombinerede maskiner og udstyr i det store og hele bevare deres position i EU's økonomi. Hvad angår EU's andel af verdens produktion, findes der ingen sektorer, hvor EU kan opretholde sin relative betydning indtil 2025, hvis ikke rammebetingelserne forbedres. Med ovennævnte politikker kan sektorer som f.eks. transportudstyr, træ og anden fremstillingsindustri, energibærere, tjenesteydelser inden for forskning og udvikling, kemikalier, gummi og plastik, transportydelser og andre serviceydelser til virksomhederne opretholde eller næsten opretholde deres andel af verdens produktion. Denne analyse bekræfter, at de økonomiske reformer er særligt vigtige for sektorer, hvor handel spiller en stor rolle, herunder f.eks. fremstillingsvirksomhed.

5. SAMMENFATNING

Som denne rapport's hovedkonklusion understreges den centrale rolle, som produktivitet spiller som kilde til vækst på lang sigt. EU's skuffende resultater med hensyn til produktivitet i den senere tid samt det opsving, der er indtrådt for nylig, kan i stort omfang forklares med udviklingen i totalfaktorproduktiviteten. Dette har klare politiske konsekvenser, for så vidt angår betydningen af forskning og innovation samt uddannelsespolitikker og økonomiske reformer, der forbedrer det generelle erhvervmiljø og fremmer strukturelle ændringer og omfordeling af ressourcer. Koordinerede tiltag på disse områder giver i de fleste tilfælde større fordele end enkeltstående tiltag. Konkurrence, enten gennem handelsliberalisering, et mere effektivt indre marked, navnlig for tjenesteydelser, fortsat liberalisering af netværksindustrierne eller reform af produktmarkederne, er en vigtig drivkraft bag øget økonomisk effektivitet.

Det ser ud til, at den europæiske fremstillingsindustri i fremtiden fortsat vil spille en betydningsfuld rolle på verdensplan i en situation, hvor de centrale aktiver vil være viden og kvalifikationer. Gennemførelsen af ovennævnte politikker og reformer vil i den forbindelse være af afgørende betydning.